

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: V. Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

Uppteckningen rör

Året och dess tider

(våren),

Årshögtider,

Arbetsliv

m.m.

ACC. N:R. **5653**

Landskap: **Skåne** Upptecknat av: **Lage Nilsson**
 Härad: **Västra Göinge** Adress: **Gårdby**
 Socken: **Röke** Berättat av: **Assarina Bengtsson**
 Uppteckningsår: **1938** Född år **-51** i **Röke sn**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innehållsförteckning.

	1 - 2
	sid.
Meddelarupplysningar	1
Meddelerskans foto	2
Tredje torsdagen i Tor	3
Narra april	4
Naddarna	5
Horsadagser (äv. ant. om <u>Erik</u> -dagen)	6
Julen (julhalm, dricka till korna, julhögen, rengörning i ladugård och stall och stuga på annandagen, aska och vatten på besökande under juldagen, kakor i form av "gräbbor" och "pågar" eller djur, rida staffan, gröt- rim, kappas från julottan, tvätta sig julafton, inte spinna vid jul, "juladag kan du vara så glad du vill - ett rim)	7
Midsommar (midsommarkvistar, dans m.m.)	14
Sådd (ägg i linet, när man sår)	17
Linberedning; brytning m.m.	18
Gammal djurmedicin	20

forts.!

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innehållsförteckning.

2

sid.

Städning inne (sopning, enris på golvet m.m.)

21

Byk

23

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Meddelarupplysningar.

Meddelerskan är född i Röke socken, där hennes mor var hemmahörande, och hon kom såsom mycket ung ut att tjäna. Modern gifte sig sedan med meddelerskans far, men det var inte förr än efter det att Assarina och hennes äldre syskon redan hade lämnat moderns hem, som var mycket fattigt. När Assarina blivit vuxen och gift sig, togo hon och hennes man, vilken är död, upp ett torp från obygden i skogen, vilket nu en son innehar. Materialet i denna samling hänförs sig framför allt till de ställen, där fru Bengtsson tjänade, då hon var ung.

En bror till fru Bengtsson är min meddelare Johannes Nilsson d.ä. i Harastorp. Modern framskyntar i en uppt. "Åskan", gjord efter G.J. Svensson, och meddelaren Elof Månsson är en halvbror till Assarina Bengtsson.

Skriv endast på denna sida!

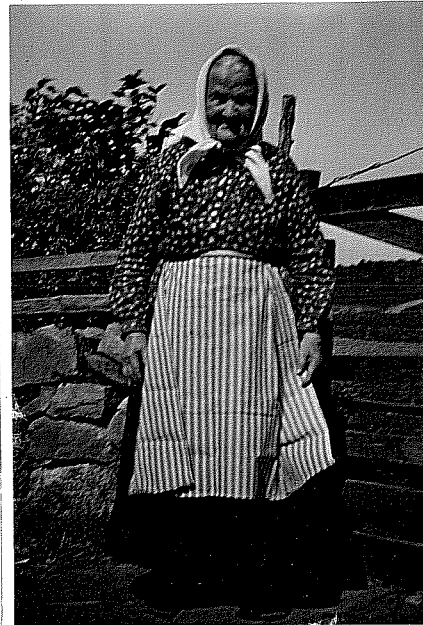
Meddel. Assarina
Bengtsson

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5653

Landsk. Skåne
Hd. V. Göinge
Sn. Röke
By etc.

2

H.

Br.

L.

Djup

Diam.

Ägare

(Adr.)

Fotogr. av Lage Nilsson
Tekn.

År 1938

Negativ

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Tredje torsdagen i Tor.

Tredje torsdagen i Tor. då skall man lägga sig i dagtjus, annars blir man inte färdig att lägga sig det året.

Många gjorde det, men inte alla. Meddel. har varit med om detta många gånger. "Hon gör så oart är - är inte offe den kvällen". Kvällen därpå är hon emellan tid offe, om det behövs.

Tranan, okänd av meddel.

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Narra april.

Vi skulle narra april. T.ex. säga att det kom någon ö
 lura annan att gå ut att tilla, men så var det
 ingen. "April, april, din sure sive!" sade man till den
 som man narrat.

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Naddarna.

Sår är tre naddar innan den 1. maj och tre sen. Sen vid den 12. maj, där är samma dant. Där är med tre innan o tre sen. Det är gamla naddarna.

Jag vet inte varför det hela naddar. Det har helat så så länge jag minns.

Och om det är kalla naddar, då blir det varm höst (d.v.s. höstbegravnings tid) o så det varma naddar, då blir det kall "höst". Det slog slundom fel.

De tre första de skulle ju ha betydelse för försommar-
 ren. Om de var kalla, blev försommaren varm o trått
 om. Och de tre sista naddarna skulle ha betyd-
 else för hösten. ~ Efter naddarna kom näbbhundarna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Hörsadageer.

Sedan är där "fira a finge hörsadageer (-hørsadageer)"
~ "då kan del båd' anga (= enöa) ä blåsa (= blå-
sa)". Denna i maj månad. Denna är precis efter mid-
derna. ~ Sen kommer Gya (jya) med sin stäm-
njudel, ö sen skulle del bli gränt vädes väl: ~ efter an-
nan meddel. fru Bengtssons son Arton, var det i
februari, som Gya kom.

Terik kom med ax i rågen.

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

Julen.

1-7

Julbåsar bar man in på julafton ö bredde ut på golvet. Sen skulle alla barnen ö alla tjämar na ligga där ö so-
va om natten. Men husbonden ö moran lägo i deras
sängar, så de lägo inte på golvet. Det var en gammal sed
ö vidare gjorde man så för att det var roligt. Men fört
fingo de vara oppe ö dansa så länge de tydde, sen
rådde de med att lägga sig i halmen med kläder-
na på.

Man tog ett fat ö hade dricka i det, ö hade i
lite brännvin i drickal, ö dessa skulle komma ha
lite av på annandags morgon. Och så på tretton-
dagen, skulle de ha lite gröt. I drickal ö brännvin-
et hade man även lite brödsoppor. Dessa skul-

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gärdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år - 51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

2
le man ösa i dem med en kopp. Och sedan, då det var
fredsdagen, då skulle de ha lite gröd alla dju-
ren, ända till häsen, så skulle de ha lite gröd.

Av julhögen gömde man en kaka bröd till vä-
ren. Den skulle slaktarna ha. De skulle ha en kaka
bröd om vären, för de skulle inte bli ännu på kal-
mar. Så var det i hela Röke sn.

Julhögen bestod av först fyra rediga stötar
under den nedre kakan. Den nedre kakan var
en mycket stor, surgrodd bröd. Den mitterste av
halvsiktigt mjöl. Den övre av helsiktigt
mjöl. Över på dessa tre korna lades sedan en
ost, där man hade ost. Det var emellertid inte på

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

3
alla ställen som man hade ord. Där fingo de taga en
kavring i stället.

Brödet som man bakade vid jul - många kall-
skulle vara till Fredagen. Det var så hård till
slut så ingen kunde lugga det nästan. Man
fick inte gärna baka något igen förrän påskan.

Annandags morgon, då skulle drängarna ut ö
mocka efter hästarna ö gräbboarna skulle moc-
ka hos korna ö gluttarna skulle göra rent i
stugan. De skulle ha ut julfäset, men för det nes-
ta fick moran hjälpa till med det. Man skul-
le inte göra något på juldag. Inte ens sopa det
mins la grund. ~ Och var det någon, som

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

4
gick in på något ställe juldagen, då slog de aska ö
vatten på dem. Det gjorde de nu inte men man sa-
de så till glullarna, för att de inte skulle gå någon-
stades. De ville inte att de skulle slå aska ö vatten på
dem ö de stannade hemma för den skull.

Man brukade vid jul "gräbbor ö pågar" av vete-
deg. Man hade inga formar utan man brukade
dem med händerna. Man gjorde höns med ~ ö
kryklingar. Det gjorde man nog på 40-talet ö på
50-talet, men det gick sedan ut med tiden. Dessa
fick glullarna ö de äto upp dem efter hand.

På mandags morgon, då skulle hästarna ö häste-
drängarna rida åt andra hyr ö få äpplen ö

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år - 51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Obs!
p. 8-10
nos Doc. Carl
Ting

5

brännvin ö kakor. Det hette rida Sluffan. Man
 drack brännvinet ur glas, som gick från man till
 man. Först en ö så nästa. Man kom ut till dem ö
 bjöd dem, så de sutto på hästen ö drucko. Meddel.
 vet inte av att de sjöng någon särskild sång.

Kett grölrim:

Denne grölen den är redd [röjd] i ägg.
 den får inte äta, om en inte har skägg.
 När de red från kyrkan - de både red ö
 ködde ö sprungo - då skulle de skynna sig så att
 de kom hem först, för den som kom hem först,
 han skulle få förel avhöstet.

Man berättade sig julefton. Hela skrovet i

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

6
baljan!" På en del ställen var man i köket. På andra
i stegernad (olérset). Gluttarna tvättade sig först,
den pigorna, sedan drängarna. Man värmdes väl-
den i bylle om vullen. Husbonden och husfrun tvättade
sig för den jävla. de var inte ihop med gluttarna
eller tjänarna.

Rokarna fingo inte vara i slagan, i man
fick vullen karda eller spinna om julen. Det
fingo vi inte påsk veckan heller. Man måste upp-
höra med spinning på julafton dagen. Sedan
trettondedagen varit börjad man arbetet igen
så nål.

Juladag kan du vara så glad du vill.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

7
Annandag jul gömmer man sitt ansikte
Sen begynner köpparna ö slänga
Oella var en gammal bit man hade att
säga för ro skull.

Fäst man inte spanen, så var det vanligt att
sitte ö sticka strumpor under vardagarna i julen
emellan helgdagarna.

De sköto när de redo stoffen; de sköte ju en
smäll för de skulle få äpplen ö brännvin.

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Midсомmar.

1-3

Vi gingen al ö plockade midсомmar kvastar. Denna sedan
 salen gick ner midсомmar kväll. Vi tog all slags
 blommor i vången. De kvastarna - vi plockade ba-
 ra var sin kvast - skulle man hänga på loftet ö ha
 all röka träcken med. När det var någon som blev
 sjuk. Man rökte även människor. Vi pratade så myg-
 ned vi ville, när vi plockade midсомmar kvastar. Vi
 gingen hem om kvällen med dem, innan vi gingen i
 vången ö dansade.

Då dansade vi var hy för sig, nu skall det ju
 vara stora balar, stora fester. Vi var ute ö dansade he-
 la natten. Ända tills solen gick upp. Det var kadrijs ö
 polken (polken, mht vanligt) ö mäsukka. Nu spela-

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år ~51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

2
 de den ene ö så him; det var inte någon bestämd baka
 med del. Vi sjöngo och så julsåller.

Öppn ö hoppa ita ej ö dra dej.

Nai du blir gammal vill ingh ha dej.

Pitta i en vrå. del kan du välla få,

men mitt unga hjärta får du ej ändå.

- Jägaren gick åt hoglen,

med bössa och skjutgevär.

Han skjutet unga flickor (l. duvor).

han lassar sållan krut.

- Tjennan går i ringh med röda gullband
 då binder hon om sin kärastes arm l. dyg.

I Kådarup hade man en majstäng. Hon stod där

ACC. N:R. **5653**

Landskap: **Skåne** Upptecknat av: **Lage Nilsson**
Härad: **Västra Göinge** Adress: **Gårdby**
Socken: **Röke** Berättat av: **Assarina Bengtsson**
Uppteckningsår: **1938** Född år **-51** i **Röke sn**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

3
vid skomakarens i Kålarps väng. Men jag har aldrig
 varit ö dansat vid den. Där jag var ö dansade hade
 vi inte rest någon majstång.

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

Lädd (ägg i linet, när man sår).

Då man skulle så höv, skulle man ha tre ägg i "sädalöpel"
(d.v.s. oäckäppan). Den skulle bli både lång och tjock.

Det var inte säkert alla hade det, men det var
många som hade det. Det hade mina husbönder, där
jag hörde, så t.ex. Nils Bengtsson på Sjö holmen, ö min
man hade även tre ägg i sädalöpel, när han sådde
höv. Den som hade sätt skulle ha äggen. Han skulle
ju koka dem ö äta upp dem. Men han kokte ju inte
dem jämt. De skulle vara råa, när de låg i sädalöpel,
man kokte dem sedan. Han sådde ju på efter mid-
dagen, ö fick sedan äggen till frukost dagen efter.

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gardby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Linberedning; brytning m. m. 1-2

Den som "torrade" hören, hetta "bastu-surran".

Hören skulle vara i bastu i två dagar o en natt.

Vid brytningen skulle en karl "krabba" o ett fruntimmer skulle "rensa". Bastu-surran skulle bära ut det till oss i gästas. Om det var någon stor påg på stället, på o skulle han vara med att skänka.

Men drängarna var inte med om detta arbete men väl om brytningen. Det hetta att "skit-skäpta" (förel) o "fin skäpta" (sedan). Meddel.

talas om "bastu visor", som man sjöng under arbetet med hören. Ex. "Vem tror vinner, o vem tror var; vem tror du är. - får; Karl - tror jag vinst. Men det blir skit till sist. Hon har

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Asserina Bengtsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

gjort den ena vanten gulet o den andra rött; men
 jag vet inte vad det värdes för hon brukar
 göra vantarna rött. - Man vred ihop hö-
 ren i "hörahandar" [sg. hör o hörn] o samlade
 dessa till tjog [tjög], samt tävlade om att få
 flest tjog. Detta var, när man bräl hören. Att
 även fånga lika stora gäskas, det sörjde basta-
 surran för. - Vi dansade polkor o maschkar
 på kvällen o kadrilj, när vi voro många. När
 det var mycket höi, var vi gärna en fem, sex
 par. - När vi skatte, så skulle vi ha kaffe med, e-
 mellan dagvåd o middag

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Gammal djurmedicin.

Rypsolja, det var till att ge kreaturen, när de var sjuka. Man visste ju inte vad de hade för sjukdom, men när de var sjuka, så gav vi dem rypsolja.

Dyvelsträike användes även till samma ändamål och ordsten också, samt vit ordsten, som kallades spersglans. Sådant köptes i Håssleholm. Ja, här var krämmare med, som ginga ö sålde det.

Libärsolika [lästeka] skulle de också ha. Förekommer här ö där i trädgårdarna.

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Glädning inne.

1-2

Meddel. säges att det inträffade aldrig på något
enda ställe, då hon tjänade att man
skurade [gjurade] golvet. Det var i Röke.
Hon har aldrig tjänat utom Röke sn.

Man stänkte med vatten o sopade
med en kvast. Man var tvungen att sopa
golvet var dag. Det skulle vara om morg-
narna. På söndags morgon, sedan man
sopat, hade man på enervis ~ små e-
ne, som man repul av buskarna ~ och
under julen sopade man golvet var dag
(Obs! ifr ovan!). "då det var jul då hade
man ju tid att sopa var dag" o man

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

2
Drödde under julen granris på golvet. Karls-
na skaffade mycket granris, som de sku-
ru sönde på hackelse. Kistor. Under enel ö
under granriset hade man sand. Det var
inte var dag. Det var bara då vi hade
snris eller granris, som vi hade sand.

ACC. N:R. 5653

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Assarina Bengtsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -51 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

Byk.

Vi "lade kläderna i blöf". (ex. i en dygn fingo de ligga i blöf. Sedan hade vi aska i en säck - vi hade den säcken bara till det samma. Innan vi lade kläderna i bykaret, då vi hade askan, "filade" vi den. Sedan kotte vi vatten all bra i bykaret. Detta var på kvällen. Då kommo det hvar ö flinkor till bygg-huset, som vi lekte tillsammans med, under tiden som vi väntade på att vatnet skulle koka. Vi lekte tjula makar ö dylikt.

På botten i bykaret lade man "grenar", så att vattnet skulle komma åt att rinna ut genom karet.